

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Mariola Szmajduch
Protokolant:	Justyna Jarzombek

po rozpoznaniu w dniu 24 listopada 2015 r. w Gliwicach

sprawy P. P. (1) (P.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

przy udziale zainteresowanej P. P. (2)

o podleganie pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu

na skutek odwołania P. P. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 22 grudnia 2014r., 22 grudnia 2014r., **nr** (...), (...)

zmienia zaskarżone decyzje w ten sposób, że stwierdza, iż P. P. (2) w okresie od 23 stycznia 1999r. do 30 czerwca 2000r. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik zatrudniony u płatnika składek P. P. (1), a nie jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą P. P. (1).

(-) SSO Mariola Szmajduch

Sygn. akt VIII U 177/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 grudnia 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. ustalił, że ubezpieczona P. P. (2) w okresie od 23 stycznia 1999r. do 30 czerwca 2000r. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik płatnika składek P. P. (1).

W uzasadnieniu decyzji ZUS wskazał, że ubezpieczona w okresie od 1 stycznia 1999r. do 30 czerwca 2000r. została zgłoszona przez płatnika składek P. P. (1) do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. Z dokumentacji organu rentowego wynika, że z dniem 23 stycznia 1999r. P. P. (2) zawarła związek małżeński z P. P. (1) w związku z czym, w okresie objętym zaskarżoną

decyzją P. P. (2) nie podlegała ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu jako pracownik płatnika składek a podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą. ZUS wskazał, iż płatnik składek, zawiadomiony o toczącym się postępowaniu w zakresie zasadności zgłoszenia P. P. (2) jako pracownika, nie złożył za ubezpieczoną wymaganych dokumentów ubezpieczeniowych.

W konsekwencji, kolejną decyzją z dnia 22 grudnia 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że ubezpieczona P. P. (2) jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność u płatnika składek P. P. (1) podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu w okresie od 23 stycznia 1999r. do 30 czerwca 2000r.

Odwołanie od obu powyższych decyzji złożył płatnik składek P. P. (1) domagając się ich uchylenia. Odwołujący podniósł, iż zgodnie z obowiązującymi przepisami, zobowiązany jest przechowywać kopie dokumentacji ubezpieczeniowej przez 10 lat od ich przekazania do ZUS., a dla dokumentów złożonych po 1 stycznia 2012r. termin ten wynosi lat 5, w związku z czym płatnik składek nie dysponuje dokumentacją ubezpieczeniową P. P. (2). Skarżący zarzucił, iż w okresie wskazanym w decyzjach Partycja P. pobrała zasiłek macierzyński jako pracownik a jej tytuł do ubezpieczenia nie był kwestionowany przez 14 lat. Nadto od 1999r. u płatnika składek przeprowadzono kilka kontroli ZUS, które nie wykazały żadnych błędów przy zgłoszeniu P. P. (2) jako pracownika. Płatnik składek podniósł nadto zarzut przedawnienia należności z tytułu składek za okres wskazany w decyzji.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Na rozprawie w dniu 14 kwietnia 2015r. P. P. (1) sprecyzował odwołanie w ten sposób, że domagał się stwierdzenia, iż zainteresowana P. P. (2) w okresie spornym podlegała ubezpieczeniom społecznym jako pracownik zatrudniony na podstawie umowy o pracę.

Zainteresowana P. P. (2) poparła stanowisko odwołującego wnosząc o zmianę zaskarżonych decyzji.

Sąd ustalił, co następuje:

Odwołujący P. P. (1) od 1994r. prowadzi jednoosobowo działalności gospodarczą w zakresie sprzedaży hurtowej i detalicznej w postaci sklepu branży odzieżowej. Na początku sam sprzedawał w sklepie. W pierwszym roku działalności zatrudnił na stanowisku sprzedawca- kasjer jedną bądź dwie osoby.

W 1996r. P. P. (1) otworzył kolejny sklep tej samej branży a następnie w tym samym roku zatrudnił zainteresowaną P. S. (P.) na stanowisku sprzedawcy kasjera w jednym ze sklepów w pełnym wymiarze czasu pracy 8 godzin dziennie, za obowiązującym wówczas najniższym wynagrodzeniem. Zainteresowana zgłosiła się z ogłoszenia o pracę. P. P. (1) był przełożonym zainteresowanej, przedstawił jej ustny zakres obowiązków.

Płatnik składek zgłosił zainteresowaną do ubezpieczeń społecznych jako pracownika.

Zainteresowana początkowo pracowała na stoisku w (...) Centrum Handlowym przy ul. (...), a później przy ul. (...). Zajmowała się wykładaniem towaru, metkowaniem, sprzedażą. Obowiązywały ją takie zasady jak innych pracowników. Miała stałe godziny pracy od 10-18. Otrzymywała wynagrodzenie w takiej wysokości jak pozostali pracownicy.

Pracodawca sam zaopatrywał stoisko w towar lub robił to przedstawiciel handlowy. P. P. (1) osobiście zajmował się podpisywaniem faktur. Pracownicy, w tym zainteresowana, nie mieli dostępu do żadnych dokumentów.

P. P. (1) zaczął się spotykać z zainteresowaną poza pracą, co nie miało wpływu na zmianę stosunków służbowych, zainteresowana dalej pracowała jako sprzedawczyni, nie uzyskała wyższego wynagrodzenia, zakres jej obowiązków nie uległ zmianie.

W 1998r. zainteresowana zaszła w ciążę. W konsekwencji nacisków ze strony rodziców w dniu 23 stycznia 1999r. P. P. (1) i P. S. zawarli związek małżeński. W czerwcu (...) urodził się im syn.

W okresie od 9 kwietnia 1999r. do 4 czerwca 1999r. P. P. (2) pobierała zasiłek chorobowy w związku z ciążą a następnie zasiłek macierzyński w okresie od 5 czerwca 1999r. do 24 września 1999r.

Mimo zawarcia związku małżeńskiego i urodzenia się dziecka P. P. (1) i P. P. (2) nie zamieszkali razem, gdyż nie mieli ku temu warunków. P. P. (1) mieszkał nadal u rodziców w G., zaś zainteresowana mieszkała ze swoją babcią w Z. i tam też się żywili. Nie prowadzili wspólnego gospodarstwa domowego. Każde z nich dysponowało własnymi środkami pieniężnymi. Wspólne zakupy robili wtedy, gdy robili zakupy dla dziecka. Wtedy za zakupy płacił odwołujący. Ubranka dla dziecka kupowali też rodzice i babcia. Czynsz za mieszkanie, w którym mieszkała zainteresowana pokrywała jej babcia. Odwołujący zaś partycypował w kosztach prowadzenia domu przez matkę. Nie płacił za czynsz i nie dawał stałych kwot lecz robił zakupy. Jego centrum życiowe znajdowało w mieszkaniu rodziców.

Odwołujący odwiedzał dziecko i czasami zostawał u żony na weekend. Nie łożył żadnych środków na utrzymanie żony ani dziecka, nie płacił alimentów na dziecko, interesował się natomiast czy w ich mieszkaniu jest pełna lodówka i czasami robił zakupy.

P. P. (1) i P. P. (2) zamieszkali razem dopiero około 2001r. W tym czasie babcia zainteresowanej zachorowała i wyjechała do rodziny na wieś. Małżonkowie zamieszkali w mieszkaniu babci, które wyremontowali. Dopiero od tej pory tworzyli pełną rodzinę i zaczęli prowadzić wspólne gospodarstwo domowe.

Sąd ustalił, iż w trakcie trwania małżeństwa odwołującego i zainteresowanej, w stosunku zatrudnienia ubezpieczonej nic się nie zmieniło. Zainteresowana nie została przez męża dopuszczona do współdecydowania o sposobie prowadzenia przez niego działalności gospodarczej. Nie została upoważniona do podpisywania dokumentów. Cały czas pracowała jako sprzedawczyni, za najniższym wynagrodzeniem i w określonych godzinach pracy od godziny 10 do 18. Obecność potwierdzała na liście obecności. Wynagrodzenie otrzymywała do ręki podobnie jak pozostali pracownicy, co potwierdzała na liście płac.

Około 3 miesięcy przed porodem P. P. (2) poszła na zwolnienie lekarskie, a po porodzie skorzystała z urlopu macierzyńskiego a następnie wykorzystała zaległy urlop, po czym wróciła do pracy na takich samych zasadach jak przed urodzeniem dziecka. Po powrocie zainteresowanej do pracy dzieckiem zajmowały się obie babcie, odwołujący i sąsiadka. W czasie przebywania przez ubezpieczoną na zwolnieniu lekarskim i urlopie macierzyńskim odwołujący przesuwał na jej miejsce inne zatrudnione osoby lub sam sprzedawał towar.

W 2000r. P. P. (2) założyła własną działalność gospodarczą w zakresie sprzedaży odzieży i wynajęła własne stanowisko w (...) Centrum Handlowym.

Odwołujący prowadził akta osobowe dla swoich pracowników oraz dla pracowników żony. Z uwagi na liczne przeprowadzki odwołujący nie odnalazł dokumentów płacowych.

Sąd ustalił, iż po zawarciu związku małżeńskiego małżonkowie nie zawierali żadnych umów majątkowych.

W (...). P. P. (1) i P. P. (2) rozwiedli się.

Sąd ustalił nadto, iż we wrześniu 2006r. ZUS przeprowadzał u płatnika składek kontrolę za okres od 1 stycznia 1999r. do 31 lipca 2006r., w tym również kontrolę prawidłowości zgłoszeń dokonywanych dla celów ubezpieczeń społecznych oraz uprawnień do zasiłków z ubezpieczenia społecznego. ZUS nie zakwestionował podstawy zgłoszenia ubezpieczonej do ubezpieczeń społecznych.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie: akt organu rentowego, w tym akt kontroli przeprowadzonej u odwołującego, pisma ZUS z dnia 22 kwietnia 2015r. (k.22) oraz przesłuchania stron: odwołującego P. P. (1) (nagranie

z rozprawy z dnia 14 kwietnia 2015r. min. 8.34 i n., k.19) i zainteresowanej P. P. (2) (nagranie z rozprawy z dnia 24 listopada 2015r. min. 2.26 i n., k.39).

Sąd ocenił zgromadzony materiał dowodowy jako kompletny i wiarygodny, a przez to mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych w sprawie. Zeznania ubezpieczonej i zainteresowanego były spójne i wiarygodne, pokrywały się i uzupełniały. Małżonkowie w sposób logiczny i przekonujący sposób wyjaśnili przyczyny dla których nie zamieszkiwali razem oraz okoliczności dotyczące zatrudnienia i stosunku pracy zainteresowanej.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 6 ust.1 pkt 1 w związku z art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2015r., poz.121), zwanej ustawą systemową, obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby będące pracownikami, a więc pozostające w stosunku pracy, od dnia nawiązania tego stosunku do dnia jego ustania.

Za pracownika natomiast – w myśl art. 8 ust 1 i 2 – uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy, z zastrzeżeniem, że jeżeli pracownik spełnia kryteria określone dla osób współpracujących, o których mowa w ust. 11 – dla celów ubezpieczeń społecznych jest traktowany jako osoba współpracująca.

Z kolei zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu podlegają osoby prowadzące pozarolniczą działalność oraz osoby z nimi współpracujące.

W myśl art. 8 ust. 11 ustawy za osobę współpracującą z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz zleceniobiorcami, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 5, uważa się małżonka, dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione, rodziców, macochę i ojczyma oraz osoby przysposabiające, jeżeli pozostają z nimi we wspólnym gospodarstwie domowym i współpracują przy prowadzeniu tej działalności lub wykonywaniu umowy agencyjnej lub umowy zlecenia; nie dotyczy to osób, z którymi została zawarta umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego.

Według treści art. 13 pkt 5 ustawy ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby współpracujące – od dnia rozpoczęcia współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności lub wykonywaniu umowy agencyjnej albo umowy zlecenia do dnia zakończenia tej współpracy.

W niniejszej sprawie bezsporne jest, że w dniu 23 stycznia 1999r. odwołujący P. P. (1) oraz zainteresowana P. P. (2) zawarli związek małżeński i w okresie objętym zaskarżonymi decyzjami tj. od 23 stycznia 1999r. do 30 czerwca 2000r. w związku małżeńskim pozostawali. Nie jest również sporne, iż w tym okresie P. P. (2) była zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych jako pracownik płatnika składek P. P. (1).

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było natomiast, czy zainteresowana P. P. (2) w okresie od 23 stycznia 1999r. do 30 czerwca 2000r. powinna podlegać ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik zatrudniony u odwołującego płatnika składek, czy też powinna w tym okresie podlegać ubezpieczeniom społecznym z tytułu współpracy z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą – P. P. (1).

Należy podkreślić, że w myśl obowiązujących przepisów, kryterium uznania za osobę współpracującą nie spełnia samo tylko formalne pozostawanie w związku małżeńskim z osobą prowadzącą działalność gospodarczą (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30 września 2010r., III AUa 474/10, LEX nr 1001384). Bez znaczenia dla oceny powstania obowiązkowego ubezpieczenia społecznego z tytułu współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej jest również małżeński ustrój majątkowy.

Jak wynika z cytowanych wyżej przepisów warunkiem objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym osób bliskich osobie prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą są:

- 1) pozostawanie we wspólnym gospodarstwie,
- 2) współpraca przy prowadzeniu owej działalności pozarolniczej.

W przedmiotowej sprawie należało zatem zbadać, czy zainteresowana P. P. (2) będąc pracownikiem płatnika składek – swojego męża, spełniała w okresie spornym kryteria pozwalające na zaliczenie jej do osób współpracujących – wg definicji z art. 8 ust. 11 ustawy systemowej, tj. czy pozostawała z płatnikiem składek we wspólnym gospodarstwie oraz współpracowała przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej.

Przepisy cytowanej ustawy systemowej nie definiują pojęcia wspólnego gospodarstwa domowego dla osoby współpracującej przy działalności gospodarczej ani pojęcia współpracy przy prowadzeniu owej działalności pozarolniczej. (art. 8 ust. 2 i ust. 11).

W orzecznictwie przyjmuje się, że ocena, czy osoba "pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym" zależy od okoliczności konkretnego przypadku, przy czym sam fakt wspólnego zamieszkiwania nie może tu mieć decydującego znaczenia. Cechami charakterystycznymi dla prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego może być udział i wzajemna ścisła współpraca w załatwianiu codziennych spraw związanych z prowadzeniem domu, niezarobkowanie i pozostawanie w związku z tym na całkowitym lub częściowym utrzymaniu osoby, z którą się gospodarstwo domowe prowadzi, a wszystko to dodatkowo uzupełnione cechami stałości, które tego typu sytuację charakteryzują (vide: uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 1996r., II URN 56/95, OSNP 1996/16/240, wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 1 lipca 2015r., III AUa 339/15, LEX nr 1755168).

Z kolei za współpracę przy prowadzeniu działalności gospodarczej powodującą obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych uznać należy taką pomoc udzieloną przedsiębiorcy przez jego małżonka, która ma charakter stały i bez której stanowiące majątek wspólny małżonków dochody z tej działalności nie osiągałyby takiego pułapu, jaki zapewnia ich współdziałanie przy tym przedsięwzięciu (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2008r., II UK 286/07, OSP 2010/2/23, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28 lutego 2012r., III AUa 1581/11).

Cechami konstytutywnymi pojęcia "współpraca przy działalności gospodarczej", o której mowa w art. 8 ust. 11 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) są występujące łącznie: a) istotny ciężar gatunkowy działań współpracownika, które nie mogą mieć charakteru wtórnego, b) bezpośredni związek z przedmiotem działalności gospodarczej, c) stabilność i zorganizowanie oraz d) znaczący czas i częstotliwość podejmowanych robót (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2009 r., II UK 134/08, OSNP 2010/13-14/170).

Nie mieści się natomiast w pojęciu "współpracy" w rozumieniu art. 8 ust. 11 ustawy systemowej okazjonalna pomoc małżonka pozostającego we wspólnym gospodarstwie domowym, jaką świadczy on osobie prowadzącej działalność gospodarczą (wyrok Sądu Apelacyjnego w Ł. z dnia 11 lutego 2015r., III AUa 678/14, LEX nr 1661221).

Mając na uwadze powyższe, nie budzi wątpliwości Sądu, że zainteresowana P. P. (2) nie spełnia kryteriów pozwalających na uznanie jej za osobę współpracującą z osobą prowadzącą działalność gospodarczą. Nie stanowi bowiem takiego kryterium samo formalne pozostawanie w związku małżeńskim z P. P. (1).

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że zainteresowana P. P. (2) w okresie objętym zaskarżoną decyzją nie pozostawała we wspólnym gospodarstwie z mężem ani też (w żadnym czasie) nie współpracowała przy prowadzonej przez P. P. (1) działalności gospodarczej.

Odwołujący P. P. (1) i zainteresowana P. P. (2) zawarli związek małżeński w dniu 23 stycznia 1999r. Zawarcie małżeństwa zostało podyktowane naciskami rodziny w związku z faktem, że ubezpieczona zaszła w ciążę. Mimo zawarcia małżeństwa i urodzenia się dziecka w czerwcu 1999r., małżonkowie nie zamieszkali razem, gdyż nie mieli ku temu warunków mieszkaniowych. P. P. (1) nadal mieszkał u rodziców w G. i tam znajdowało się centrum jego życiowych spraw. Stołował się u rodziców i partycypował w kosztach utrzymania gospodarstwa rodziców,

robiąc zakupy. Z kolei zainteresowana i dziecko mieszkali wraz z babcią zainteresowanej w Z.. Tam się żywili. Czyszczenie za mieszkanie pokrywała babcia. Odwołujący odwiedzał dziecko i okazjonalnie zostawał u żony na weekend. Małżonkowie nie prowadzili wspólnego gospodarstwa domowego. Każde z nich dysponowało własnymi środkami pieniężnymi. Odwołujący nie łożył na utrzymanie żony ani dziecka, nie płacił alimentów na dziecko. Okazjonalnie robił zakupy. Wspólne zakupy, za które płacił odwołujący, małżonkowie robili dla zaspokojenia potrzeb dziecka.

Wspólne gospodarstwo domowe P. P. (1) i P. P. (2) zaczęli prowadzić około 2001 -2002 roku, kiedy to babcia zainteresowanej wyjechała i zostawiła im mieszkanie. Wówczas dopiero zamieszkali razem.

Zainteresowana nigdy nie współpracowała z mężem przy prowadzeniu jego działalności gospodarczej. Zawarcie małżeństwa nie zmieniło jej statusu jako pracownika. Nie została przez męża dopuszczona do współdecydowania o sposobie prowadzenia przez niego działalności gospodarczej ani też nie została upoważniona do podpisywania dokumentów. Nadal pracowała jako sprzedawczyni, za najniższym wynagrodzeniem i w określonych godzinach pracy od godziny 10 do 18. Obecność potwierdzała na liście obecności, zaś odbiór wynagrodzenia na liście płac. Nie miała zatem żadnego wpływu na prowadzenie przez P. P. (1) działalności gospodarczej i nie była zaangażowana w prowadzenie i rozwój tej działalności w sposób wykraczający poza zwykłe obowiązki pracownicze.

W świetle powyższego, Sąd nie podzielił stanowiska organu rentowego, iż P. P. (2) jako osoba współpracująca przy prowadzeniu działalności gospodarczej nie podlega w okresie objętym zaskarżonymi decyzjami obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako pracownik płatnika składek tj. męża P. P. (1). Zainteresowana nie spełnia bowiem kryteriów uznania jej za osobę współpracującą: w okresie spornym nie prowadziła wspólnego gospodarstwa z mężem i nie współpracowała z nim przy prowadzeniu jego działalności gospodarczej.

Mając zatem na uwadze wszystkie powyższe rozważania Sąd – na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. – zmienił zaskarżone decyzje i stwierdził, iż P. P. (2) w okresie 23 stycznia 1999r. do 30 czerwca 2000r. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik zatrudniony u płatnika składek P. P. (1), a nie jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą P. P. (1).

(-) SSO Mariola Szmajduch